

PROBLEMI SODOBNEGA STARŠEVSTVA KOT IZZIV ZA NADALJNJE IZOBRAŽEVANJE

Rezultati raziskave

Dr. Nives
Ličen,
Klementina
Bajec,
Maja Furlan,
Senka Jerončič,
Ana Jovanović,
Maja Koritnik,
Jana
Nusdorfer,
Filozofska
fakulteta
Univerze v
Ljubljani

POVZETEK

Avtorice prikazujejo rezultate raziskave, ki sodi na področje družinske andragogike. Ugotavljajo, da sodobno izobraževanje za družinsko življenje izhaja iz potreb staršev, ki nimajo jasno izoblikovanih družinskih vlog. Družinski člani se medsebojno vzgajajo, ko konstruirajo svojo biografijo. Starši so zaskrbljeni za svoje otroke, želijo jim čimveč ponuditi, da bi bili v življenju uspešni, hkrati od otrok tudi veliko pričakujejo. Potrebujejo znanja o družinskem življenju in znanja, kako se ob otrocih učiti. Izobraževanje mora biti zaradi hitrih sprememb in individualiziranih družinskih zgodb inovativno.

Ključne besede: izobraževanje za družinsko življenje, socialne vloge, družinska vzgoja

POLOŽAJ DRUŽINE V KULTURI – IZZIV ZA IZOBRAŽEVANJE

Na vprašanji, kaj se dogaja z družino in kakšne so vloge staršev in otrok, odgovarjajo različni strokovnjaki različno. Psihoanalitiki, npr. Mitscherlich (v Jerotić, 1988, str. 62), ugotavljajo, da današnja oče in sin iščeta svojega nad-očeta, Jerotić ga imenuje pra-oče. Očetje so "bankrotirali" v svoji vlogi – ni jasne predstave, kaj naj bi očetje počeli. Moški kot nosilci stare hierarhične vloge so bili napadeni (Slepoj, 2004), zato naj bi svojo vlogo redefinirali: kot partnerji, ljubimci, očetje, družinski člani. Tudi vloga matere in ženske ni izdelana, zato v današnji družini oče in mati iščeta svojo vlogo. Starši so negotovi vase, ker nimajo vloge, ki bi jo prevzeli; je le neka nepredvidljiva vloga, ki jo morata

oba graditi. Oče in mati konstruirata vsak svojo vlogo in zgodi se jima, da vlogi nista kompatibilni in sta si celo v nasprotju, prevzemata dele druge vloge, tako se razvije oče, ki materini. Oče in mati ne najdeta skupnega jezika, ne zmoreta ustvariti skupnosti. Posledica iskanja samega sebe, oblike svoje vloge, smisla svoje vloge v družinski skupnosti je njihovo iščoče vedenje pri vzgoji otrok: včasih so prestrašeni, včasih so neiskreni, pogosto ambivalentni, iz zornega kota otroka so starši nepredvidljivi.

Otroci nimajo stabilne točke, ki bi jim bila za orientacijo, ko morajo reševati svoje probleme. Odrasli so negotovi v nenehnem prilagajanju dnevnim spremembam, ki kažejo na

*Vlogi očeta in
matere v družini
sta vse bolj
nejasni.*

Otroci kot edina stabilna točka staršev.

to, da ni trajnosti, živijo le v sedanosti, svojo biografijo kreirajo sami. Ni trajnih povezav, ne z ljudmi ne z idejami. Življenje, ki je samo v sedanosti, generira občutek lebdenja. Ker ne zmorejo razčleniti svojih vlog, prihaja do vzgojnega obrata, ko starši prelagajo svoje probleme na otroška ramena in otroci postanejo stabilna točka življenja staršev.

OKOLJE SODOBNE DRUŽINSKE VZGOJE

Družinska vzgoja je determinirana s časom in prostorom, ne moremo je opazovati v praznini, temveč v odnosu do okolja. Družina in kultura sta tesno medsebojno povezani. Na eni strani je družina temeljna skupina, kjer se prenašajo vrednote, norme, prepričanja s pomočjo družinske vzgoje, na drugi strani je kultura tista, ki vpliva na družino z "organiziranjem" pomenov, ki se pretakajo v družini.

Postmoderna je doba negotovosti. V nasprotju z moderno razmišljajo postmoderni misleci o več resnicah in o vzgoji kot konstrukciji realnosti. Sodobna znanost ne išče samo ene resnice, marveč išče prevladujoče konfiguracije. Obstaja individualna realnost, ki jo konstruiramo s svojo udeležbo v dogajanju in z doživljanjem sveta. Resnica ni nekaj, kar

nam je dano, ampak nekaj, kar kreiramo, zato so pomembna doživetja in mreže odnosov, v katerih živimo. Takšno okolje daje družinski vzgoji naloge oblikovanja vseh članov, otrok, odraslih in tudi starejših.

PROTEJSKA OSEBNOST KOT CILJ DRUŽINSKE VZGOJE

Na poti od moderne k postmoderni se je spremenil koncept sebe, od značajnega človeka prek močne osebnosti se je razvil človek s skrpano identiteto. V 19. stoletju je bil človek trdnega značaja tedaj, ko je obvladoval sebe, ko je bil svoj gospodar. Meščanstvo je poudarilo trdo delo, determiniranost, odločnost, zrelost. V 20. stoletju besedo značaj zamenja osebnost. Ne gre le za novo besedo, marveč tudi za nov koncept sebe. Za opisovanje osebnosti uporabljajo pridevnike: kreativna, energična, prepričljiva, topla, močna ... Če je nekdo osebnost, izstopa, je opažen, izraža svojo individualnost, zaupa sam sebi ... Tretja stopnja je protejska identiteta. Lok se pne od značajnega človeka prek močne osebnosti k skrpani (Ule, 2000) ali protejski identiteti (Lifton, 1993), ki je dobila svoje ime po grškem mitološkem starcu, živečem v morju in spreminjajočem se v vse mogoče oblike.

Postmoderno eksistenco obarva nuja po transformaciji, človek je podoben igralcu, ki zamenjuje vloge. Njegove zaposlitve so začasne. V fleksibilnem kapitalizmu, zapiše Senett (2001), je tudi človek fleksibilen, kon-

Od značajnega človeka do protejske identitete.

Vzgoja otrok dobiva v sodobnem fluidnem svetu zahodne civilizacije nove izzive, ki izhajajo iz kulturnega in naravnega okolja – ne moremo se izogniti problemom onesnaženosti, bolezni, neplodnosti, ko se življenje posameznega para že leta pred spočetjem ovije okrog želje po otroku – ter iz položaja človeka v dobi, ko se kot neke vrste imperativ pojavlja geslo, da mora posameznik uspeti in biti zadovoljen. Merila za uspeh večinoma nevidno postavlja potrošniška družba, ki se naslanja na zakonitosti kapitala. Dodatno postane življenje zapleteno, ker pokazatelj uspeha ni več le akumulacija premoženja, temveč akumulacija doživetij. Živimo v družbi tukajšnjosti in takojšnjosti. Živimo hitro, merska enota ni več sekunda, marveč nanosekunda. Poleg tega, kot ugotavlja Rifkin (2000), je postmoderna kultura spremenila čas, umetnost, kulturo in doživetje v blago.

V preteklosti so ljudje živeli v manjših skupnostih, z manj spremembami. Del identitete, ki se je oblikoval v otroštvu, je ostajal stabilen. Dandanes je človek prisiljen v mimezo, prilaganje multiplim možnostim. Občutek sebe ni statičen, lastno življenje vidi posameznik kot projekt, glagol biti (sem) zamenja z glagolom postajati (postajam). Človek o sebi ne razmišlja kot o nekom, ki se je zgradil prek vzgoje v otroštvu in mladosti, o sebi razmišlja kot o nekom, ki je vedno v konstrukciji, ki se tudi v odraslosti spreminja. Sam sebe nenehno odkriva in kreira. Človek živi v kiber prostoru, kjer izbira, kar je, igra neko vlogo v novih simulacijskih svetovih. Sodobnik "zamenja masko" iz situacije v situacijo, bodisi realno ali virtualno.

vencij in tradicij skorajda ni, ker se njihovo okolje tako hitro spreminja. Takšna pričakovanja postavljajo družinski vzgoji kot cilj razvoja otrok in odraslih sodobno protejsko osebnost, to je človeka, ki se je nenehno pripravljen prilagajati in v konkretnih situacijah uporabljati tisti del sebe, ki je situaciji primeren. Ob bok zahtevi po nenehnem spreminjanju se postavijo ugotovitve psihoanalitikov, ki se ukvarjajo z družinsko vzgojo. Francoise Dolto, Silvia Vegetti Finzi, Mara Selvini Palazzoli in drugi opisujejo več desetletij trajajoče družinske zgodbe, ki se kot sence prenašajo med generacijami. Družinska vzgoja naleti na paradokсно zahtevano po oblikovanju fleksibilnega človeka v okolju družinskih iger, trajajočih več generacij.

ZNAČILNOSTI SODOBNIH DRUŽIN

Generacije, ki so živele v bolj ali manj hierarhičnih in avtokratskih družinah, so želele spremembe: otroci naj imajo pravico, da sodelujejo pri odločitvah, odrasli postavljajo manj pravil in omejitev. Na prvi pogled je življenje bolj kakovostno. Beck (2000) opo-

zori, da se eksplicitna enakopravnost moških in žensk kaže pred zakonom in v pravici do izobraževanja, v intimnih razmerjih pa je prikrita vsa neenakopravnost med spoloma. Znotraj družinskih sten se razvije sindrom žensk, ki preveč delajo (McKenna, 2002), pokaže se tudi, da imajo načela politične demokracije v vsakdanjem družinskem življenju omejeno vrednost. Odrasli so odgovorni za družinske odnose in svoje odgovornosti ne morejo "delegirati" otrokom. Tudi enakopravnost v družinskih odnosih ne more biti interpretirana kot politična enakopravnost, temveč kot medsebojno spoštovanje.

Prehod od hierarhično urejenih družin v demokratične družine je pustil za seboj veliko odprtih vprašanj. Dogajal se je v dobi optimizma. Ob ločevanju od starega ni bilo čisto jasno, kaj naj bi bilo novo. Moderna družina se ni dovolj razvila, da bi reševala svoje probleme in hkrati še blažila probleme, ki so prihajali iz okolja.

Je sindrom žensk, ki preveč delajo, plačilo za formalno enakopravnost med spoloma?

Generacija t. i. demokratičnih družin je ostala brez modelov za vlogo staršev/otrok in brez jasnega načina, kako konflikte reševati. Preglasovanje v družini ni uporabno. Glasovanje in preglasovanje lahko uporabimo, če iščemo rešitve v političnem modelu demokracije, kjer gre za premoč. Eden zmaga, drugi je poražen. Ko takšen način uporabiš v družini, ni poraženec le tisti, ki izgubi, dejanski poraženec je skupnost, enotnost družine. Nekateri družinski terapevti celo povezujejo naraščanje števila ločitev in s tem enostarševskih družin z dosledno uporabo politične demokracije v družinskem okolju (Juul, 2001, str. 26).

Enakost, enakopravnost med spoloma se povezuje z dvema predpostavkama: spoštovanjem in sprejemanjem drug drugega. V vsakdanjem življenju se ob njiju pojavi veliko vprašanj. Npr. mož drugače vzgaja otroke – ali mora žena to spoštovati? Spoštovanje in sprejemanje postaneta v 24 urah dneva in noči abstraktna koncepta, pojma, ki zanj nimamo izoblikovanih navad.

Zaradi vsega naštetega je bilo poskušanje oblikovati demokratično družino korak naprej, ki pa odpira veliko vprašanj. Modeli skupnega življenja šele nastajajo, ljudje iščejo načine medsebojnih odnosov, kjer bo prevladovalo dostojanstvo vseh članov. Potrebujemo raziskovalno izobraževanje ali, kot zapiše Demetrio (2003), inovativno učenje, kjer odrasli raziskujejo, variirajo, in imaginativno učenje, kjer odrasli postavljajo hipoteze, uporabljajo domišljijo.

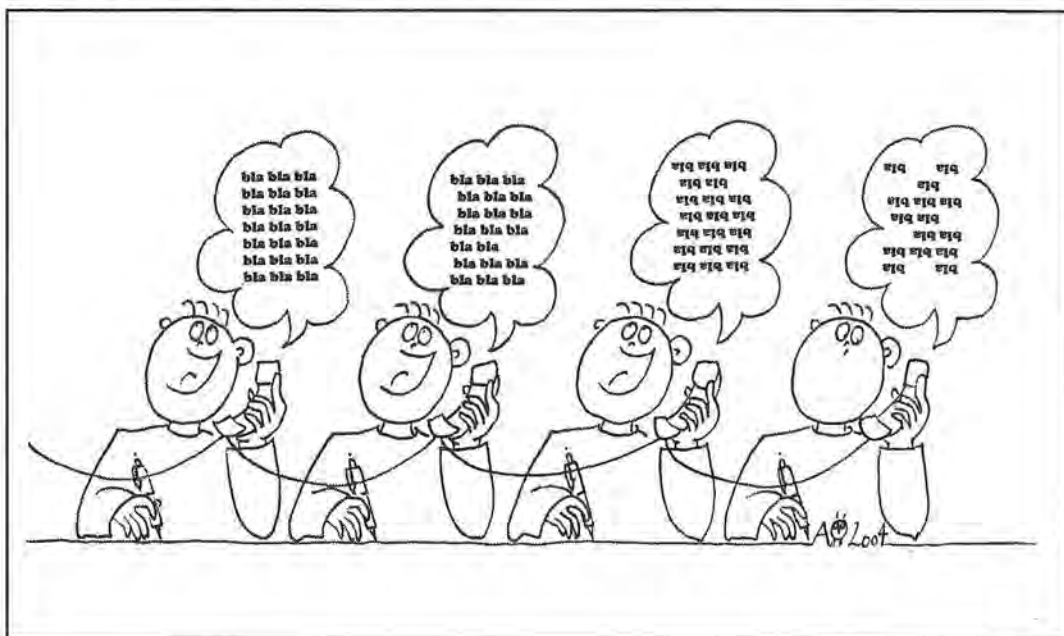
KAKŠNE IZOBRAŽEVALNE POTREBE IMAJO STARŠI?

Vsa opisana problematika nas je navedla k temu, da je za izvajanje starševske vloge po-

trebno izobraževanje. Na teh podlagah smo začeli pripravljati izobraževalni program za starše predšolskih otrok, predhodno pa smo želeli raziskati, kakšne so konkretne izobraževalne potrebe staršev. Zanimalo nas je, katere so temeljne značilnosti zahodne kulture, ki se kažejo kot pomembne za družinsko vzgojo, in kako starši doživljajo svojo družinsko vzgojo. S tem namenom smo opravili anketno raziskavo med starši. Njihove odgovore smo dopolnili še z opazovanji vzgojiteljic in otroških zdravnic, s katerimi smo izvedli intervjuje.

UPORABLJENA METODOLOGIJA

Prvi način raziskovanja potreb staršev po izobraževanju je bilo anketno spraševanje. Želeli smo izvedeti, s kakšnimi težavami se starši srečujejo, kaj jim pomeni imeti otroka, ali jim starševstvo povzroča skrbi ali predvsem radosti, kaj bi radi izvedeli o vzgoji otrok, ali bi se udeležili izobraževanja za starše in kako naj bi bilo to organizirano. Poleg staršev smo intervjuvali vzgojiteljice in ravnateljice ter otroške zdravnice; opravili smo sedem inter-

vjujev. Vprašali smo jih o njihovem videnju otrok, o značilnih potezah sodobne vzgoje, kot jih one zaznajo pri svojem delu s starši in otroki. Sogovornice so bile zaposlene na področju dela z otroki več kot 15 let.

Anketne vprašalnike (100) smo razdelili med starše predšolskih otrok. Vrnjenih je bilo 83 vprašalnikov, enega smo zaradi pomanjkljivih informacij izločili, tako je ostalo v analizi 82 anketnih vprašalnikov, ki jih je izpolnjevalo 80 žensk in 12 moških. To kaže na to, da je mati v družini tista, ki ji "pripadajo zadeve z otroki", tista, ki "o tem največ ve". Zato je samoumevno, da mati odgovarja na vprašanja, ki se navezujejo na starševstvo. Kar potrjuje tudi odgovor na vprašanje, kdo v družini otroka najbolj spodbuja pri risanju, igranju, petju ... Največkrat se pojavi odgovor mama (86,6 %), sledi oče (47,6 %), nato bratje in sestre (23,2 %) in nato stari starši (20,7 %). Mati je še vedno tista, ki se največ ukvarja z otroki.

Polovica (50 %) anketirancev je imela srednješolsko izobrazbo, 29 odstotkov višjo in visoko, 14,6 odstotkov je navedlo dokončano poklicno šolo, 2 osebi (2,4 %) sta za svojo izobrazbo navedli končano osnovno šolo, ena oseba (1,2 %) je opravila podiplomski študij.

Največ vprašanih (45,1 %) je imelo 2 otroke, 35,3 odstotka enega otroka, 15,8 odstotka je imelo 3 otroke in 3,6 odstotka 4 otroke.

REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Ali so starši zaskrbljeni?

Na vprašanje, ali so kdaj v skrbeh za svoje otroke, je 82,9 odstotka vprašanih obkrožilo odgovor da. 17,1 odstotka staršev je odgovorilo, da niso v skrbeh za otroke.

Kaj je tisto, kar jih najbolj skrbi? Na prvem mestu se pojavlja zdravje (39 %), kar lahko razložimo s tem, da je anketa zajela starše mlajših otrok.

Sledi skrb, da otrok ne bo znal vzpostavljati socialnih stikov (22 %). Poleg tega sta dva (2,4 %) odgovorila, da jih skrbi komunikacija, 7 (8,5 %) jih je zapisalo, da jih skrbi vedenje njihovih otrok. Iz odgovorov ni razvidno, ali gre tukaj za strah, kako bo otrok vzpostavljajal komunikacijo z vrstniki in okolico, ali pa se to nanaša na interakcijo znotraj družine.

Malo staršev (2,4 %) skrbita otrokova trma in ljubosumje, kar lahko razumemo ob dejstvu, da ima 35 odstotkov anketiranih le po enega otroka. Naslednje teme, ki so se pojavljale pri enem (1,2 %) odgovoru, so: prihodnost, potrlost, pomanjkanje časa, promet, pasivnost, spanje.

V intervjujih so vzgojiteljice in zdravnici poudarile vpliv okolja in vrednot v okolju. Po njihovem mnenju je vzgoja drugačna, ker je okolje drugačno. Starši se srečujejo s problemi brezposelnosti, dve sogovornici sta dejali, da so starši "prestrašeni, zato želijo svojim otrokom nuditi čimveč". Pri tem včasih ne znajo presoditi, kaj je za otroka že dovolj.

Mnogo staršev ima veliko znanja, vendar ga ne uspejo prenesti na otroke na mehak način prek skupnega preživljanja časa, ker nimajo časa, ker "so preobremenjeni s svojim delom".

Imeti danes otroka je projekt, ki pomeni finančno breme, otrok je "ovira" za zadovoljevanje potreb po napredovanju, lastnih teženj v poklicu. Poklicno delo terja od staršev, da so "na voljo" podjetjem ne le osem ur, temveč tudi v prostem času, ko morajo poskrbeti, da bodo "v dobri formi" za službo. Lahko, da se morajo dodatno izobraževati ali skrbeti za svoj izgled (npr. frizer, obleka ...). Za vse to

Tudi v sodobni družbi se z otroki največ ukvarja mati.

Starši so najbolj zaskrbljeni glede zdravja svojih otrok.

Marsikomu otrok predstavlja oviro za napredovanje v poklicu.

rabiš čas! ugotavljajo vzgojiteljice. Starši morajo biti mobilni, prilagodljivi, kar je z majhnim otrokom težko.

Sogovornice so povedale, da opazijo vedno večje socialno razslojevanje in tekmovalnost med starši, ki se kaže tudi na način, kako je otrok oblečen, kakšne telovadne copate ima, kam potujejo ipd. Potovanja postajajo v zadnjih letih tista, s katerimi otroci pokažejo na razlike. Nobena redkost niso otroci, ki preživijo počitnice na Kanarskih otokih. Otroci naj čimveč doživijo. Te ugotovitve potrjuje razmišljanja, da je v postmodernej doživljanju postalo blago, da je količina atraktivnih doživetij pokazatelj, v kateri družbeni sloj sodi družina.

Sodobni starši želijo otroku ugoditi v vseh njegovih željah.

KAKO STARŠI NAJVEČ IZVEDO O VZGOJI OTROK?

Najprej nas je zanimalo, ali se jim kdaj zgodi, da česa ne vedo pri vzgoji svojih otrok. 80,4 odstotka jih je odgovorilo, da včasih česa ne vedo, 17,1 odstotka jih je odgovorilo, da pogosto česa ne vedo, 2,4 odstotka pa niso nikoli v situaciji, ko bi začutili, da česa ne vedo.

Zadnji štirje odgovori kažejo na to, da imajo starši malo zaupanja v lastno presojo in uče-

Starši odgovore o vzgoji iščejo:

• v časopisih, revijah in knjigah	(54,9 %)
• v pogovorih s sodelavci in prijatelji	(50 %)
• v vrtcu, ki ga otrok obiskuje	(43,9 %)
• v pogovoru z otrokovimi starimi starši	(20,7 %)
• prek radia in televizije	(18,3 %)
• z opazovanjem otroka	(1,2 %)
• z lastno presojo	(1,2 %)
• z nasveti strokovnih delavcev	(1,2 %)
• z izkušnjami	(1,2 %).

nje z izkušnjami, kar si lahko razlagamo z majhnim številom otrok v družini, hkrati pa kaže na dvom v lastne sposobnosti za vzgojanje. Programerji izobraževanja za starše bodo morali poleg preverjenih vsebin in metod starše učiti se učiti ob njihovih otrocih.

Na vprašanje, s kom se lahko posvetujejo oz. koga lahko prosijo za pomoč pri vzgoji, je na prvem mestu partner (81,7 %), sledijo prijatelji (47,5 %) in starši (43,9 %). Starši se posvetujejo z vzgojiteljico in svetovalnimi delavci v vrtcu (40,2 %), z zdravnikom (25,6 %), s svojo sestro (15,8 %), z duhovnikom (7,3 %), s sosedo (1,2 %) in z nikomer (1,2 %).

KDAJ SO STARŠI NAJBOLJ ZADOVOLJNI S SVOJIM OTROKOM?

Starši so z otrokom najbolj zadovoljni, ko je sam zadovoljen (65,8 %). Starši so največkrat zadovoljni z otrokom, če je on ali ona zadovoljna, vendar je to precej abstrakten pojem, saj lahko to vključuje otrokovo zadovoljstvo ob nakupu nove igrače ali pa njegovo zadovoljstvo, ko se je česa novega naučil ali spoznal novega prijatelja. Starši so pripravljeni mnogo narediti za to, da bi bili otroci zadovoljni, želijo mu ugoditi v njegovih željah.

To se lahko sprevrže v pretiravanje, ko sledijo imperativu, da otrok mora biti zadovoljen, da ne sme občutiti jeze ali žalosti. Izognejo se prepovedim, izognejo se pravilom, sami se podredijo otrokovim željam, ki niso vedno spodbudne za otrokov razvoj. V intervjujih smo slišali različne zgodbe. Tako denimo otroku dopustijo, da je preveč čokolade, kar je za zdravje neprimerno, otroku dopustijo, da se igra s testeninami, misleč, da ne smejo zavreti njegove ustvarjalnosti. Testenine so po celem stanovanju, otrok se igra v kopalnici, spalnici, kuhinji. Ostali družinski člani men-drajo testenine. Otrok je zadovoljen. Drugi

primer, ki so ga povedale vzgojiteljice: otrok se hoče igrati na gugalnici. Četudi dežuje, se otrok guga, oče pa ga čaka, da se bo naveličal.

Na drugem mestu (25 % odgovorov) je otrokovo zdravje, kar ne preseneča, ker obdobje, ko je otrok v vrtcu, pogostokrat spremljajo raznovrstna otroška obolenja. Ob tem se porodi vprašanje, ali je zdravje otrok pomembno samo po sebi ali je obolevnost povezana tudi z mnogimi frustracijami glede vsakodnevnega življenja, ker si morajo starši organizirati bolniški dopust, delo jim zastane in ga morajo opraviti po vrnitvi v službo. Otroški zdravnici, s katerima smo se pogovarjali, sta bili mnenja, da ostanejo starši premalo časa z otroki doma, ko ti zbolijo. Bolezni ne dovolijo, da bi se po naravnih zakonitostih razvila in ugasnila, tako da bi otrok razvil svoj obrambni sistem. Preveč zdravil je predpisanih zgolj zato, ker se morajo starši vrniti v službo, ker mora otrok hitro ozdraveti.

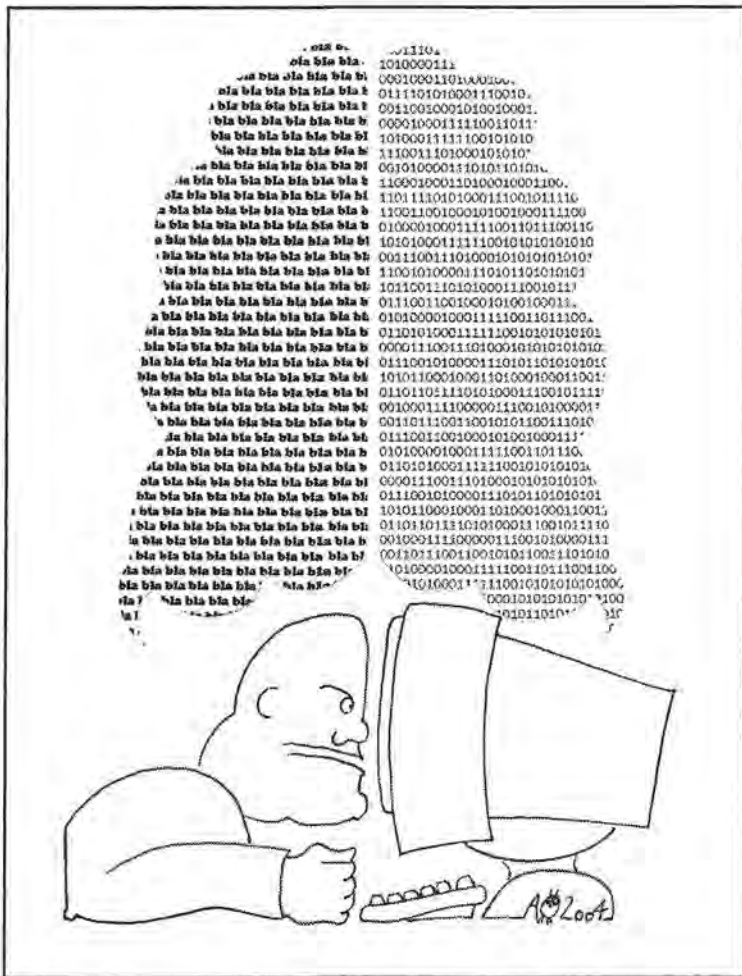
Mamice in očki kažejo zadovoljstvo tudi, ko njihov malček napreduje (15,8 %) in se igra (13,4 %). 8,5 odstotka staršev je zapisalo, da so s svojim otrokom vedno zadovoljni. Starši so zadovoljni, ko je otrok aktiven (7,3 %), ko je radoveden (3,6 %), ko je ubogljiv (3,6 %), ko poje hrano (2,4 %), ko spi (2,4 %), ko je samostojen (1,2 %), ko komunicira (1,2 %). Odgovore je težko interpretirati, ker bi morali poznati kontekst družinskega okolja. Če so starši najbolj zadovoljni z otrokom, ko poje hrano, nam to še ne pove dovolj. Ta otrok je lahko igriv, zdrav, radoveden, mogoče je edina težava neješčnost.

Starši so v anketi zapisali, da so zadovoljni z otroki, če so oni sami zadovoljni. Vzgojiteljice so opozorile še na drugi vidik. Starši so tudi ambiciozni. Vzgojiteljica je omenila, da so včasih starši, ko so prišli po otroka v vrtec, spraševali, ali je otrok počival, spal, jedel, dandanes je vedno več vprašanj: "Ali je

dokončal izdelek? Kaj so se danes učili?" Sprašujejo po čim več dodatnih programih, npr. tujih jezikov. Niso zadovoljni, če jim povedo, da je za otrokove potrebe dovolj, kar naredijo v vrtcu. Razne organizacije ponujajo staršem vsemogoče programe. Sogovornica je dejala: "S programi izvajajo nasilje nad otroki. Njihov interes je predvsem zaslužek in ne otrokov razvoj."

O ČEM BI STARŠI RADI VEČ VEDELI?

Ker je največ skrbi namenjenih zdravju, nas je zanimalo, kaj je tisto, o čemer bi radi več izvedeli o zdravju otrok. Najbolj bi jih zani-

malo več izvedeti o prehladu (37,8 %), več bi radi vedeli o nespečnosti in drugih problemih s spanjem (20,7 %) ter o neješčnosti (20,7 %). Radi bi več vedeli o bolečinah ušes (10,9 %), močenju postelje (6 %), jokavosti (4,8 %), o vročini pri otrocih (4,8 %), o alergijah (2,4 %), trmi (2,4 %), astmi (1,2 %), zaprtju (1,2 %), nemirnosti (1,2 %), zobeh (1,2 %).

Zanimivi so bili sicer redki odgovori, ki so uvrstili trmo in nemirnost med bolezenske probleme. Nekateri starši interpretirajo trmoglavost, ki je del razvoja otroka v predšolskem obdobju, kot bolezen. Tudi nemirnost sama po sebi še ni bolezen. Do trme in nemirnosti se bodo v teh okoliščinah vedli kot do bolezni.

Ne bodo postavili omejitev, kar bi bilo vzgojno primerno. Petina staršev čuti kot izziv prehranske navade otrok. Otroci ne jedo! Ob tem se vzbudi vprašanje, ali otroci prek prehranjevanja nadzorujejo svoje starše. Prekop (1998) s pomočjo kliničnih primerov pokaže na težave, ki jih prinaša razvajenost pri prehranjevanju. Ena od sogovornic je dejala: "Starši ne obvladajo svojih otrok. Če nek deček v vrtcu poje hrano, ki jo dobi, taisti deček doma pije samo jabolčni sok."

Starše smo tudi eksplicitno vprašali, katera so tista področja, o katerih bi radi izvedeli več v

Starši ne vedo, kako naj se pogovarjajo z otrokom.

okviru izobraževanja. Odgovori so zanimivi. Ne pojavlja se področje zdravja, čeprav so v predhodnih vprašanjih zapisali, da je to tisto področje, ki vzbuja največ skrbi. Starši bi radi vedeli, kako naj se pogovarjajo z otrokom (52,4 %), zanima jih, kako spodbujati otroka pri učenju (46,3 %), radi bi več vedeli o razvoju otroka (34,1 %). 10,9 odstotka jih želi več izvedeti o igračah in igri.

Glede na to, da gre za otroke v predšolskem obdobju, je presenetljivo, da želi več staršev več vedeti o učenju kot pa o igri in igranju. Verjetno se starši ne zavedajo, kako pomembna je igra kot otrokova "učna" dejavnost, in tudi niso pozorni na to, da se veliko otrok kljub polni sobi igrač dolgočasni. Iz odgovorov lahko sklepamo, da bi se radi naučili pogovarjati se z otrokom, da bi otroka lažje vodili. Zanimivo je tudi, da bi se želela polovica staršev izpopolniti v spretnosti spodbujanja otroka pri učenju, kar ponovno pokaže na visoke aspiracije staršev.

Starše še zanima: kako otroku postaviti meje (2,4 %), kako razvijati pri otroku samozavest (2,4 %), bonton pri otrocih (1,2 %), ločitev (1,2 %), zdravo življenje (1,2 %), vrednote (1,2 %), preventiva (1,2 %).

Na vprašanje, **ali bi se udeležili šole za starše**, so starši odgovorili z da v 81,7 odstotkih in z ne v 18,3 odstotka primerov. Starši bi se večinoma udeležili šole za starše, če bi imeli možnost.

ZAKLJUČEK

Družinsko življenje se podreja mobilnosti in individualizaciji življenjskih zgodb. Posameznik se želi razvijati, kreirati svojo zgodbo in to želi tudi za svoje otroke.

Manj je stikov s sorodniki in več s prijatelji. Mlajše družine so jedrne, kar pomeni več avtonomije, mobilnosti, toda tudi manj opore in zanesljivosti.

Starši so negotovi v svoji starševski socialni

Starši bi se najraje izobraževali:

• s pogovorom v skupini	(60,9)
• s strokovnimi predavanji	(53,6%)
• z individualnimi pogovori s svetovalcem	(32,9%)
• s knjigami	(17,1%)
• s časopisi in revijami	(12,2%)
• z radijskimi in televizijskimi oddajami	(11%)
• s telefonskimi pogovori, svetovanji	(6,1%)
• z e-izobraževanjem	(6,1%).

vlogi, ne zaupajo svoji presoji, zato iščejo informacije v različnih oblikah. 82 odstotkov staršev bi se udeležilo tudi šole za starše.

Sodobni pogledi na družinsko življenje in družinsko vzgojo rišejo nekoliko drugačno obliko, kot smo je bili vajeni v preteklosti. Diskontinuiteta družinskih socialnih vlog pomeni del nove interpretativne paradigme vzgoje in izobraževanja za družinsko življenje. Izobraževanje ni več kumulativno, temveč je reformulativno. Vsaka vzgojna situacija terja od posameznika restrukturiranje znanja, vedenja, življenjskega sloga, identitete; potrebujemo drugačno zasnovo izobraževanja za družinsko življenje.

LITERATURA

- Baumann, (2002). *Tekoča moderna*. Ljubljana: *cf.
- Beck, U. (2001). *Družba tveganja*. Ljubljana: Krtina.
- Bencivenga, E. (2001). *Giocare per forza. Critica della società del divertimento*. Milano: Mondadori.
- Demetrio, D. (2003). *Manuale di educazione degli adulti*. Roma, Bari: Laterza.
- Capra, F. (2002). *La scienza della vita. Le connessioni nascoste fra la natura e gli esseri viventi*. Milano: Rizzoli.
- Jerotić, V. (1988). *Čovek i njegov identitet: psihološki problemi savremenog čoveka*. Beograd, Zagreb: Medicinska knjiga.
- Juul, J. (2001). *Il bambino e competente. Valori e conoscenze in famiglia*. Milano: Feltrinelli.
- Lasch, C. (1986). *Narcistička kultura*. Zagreb: Naprijed.
- McKenna, E. P. (2002). *Donne che lavorano troppo. Vita privata, lavoro e identità*. Milano: Mondadori.
- Pasini, W. (2002). *I nuovi comportamenti amorosi. Coppia e trasgressione*. Milano: Mondadori.
- Prekop, J. (1998). *Il piccolo tirano*. Milano: Sonzogno.
- Rifkin, J. (2001). *L'era dell'accesso*. Milano: Mondadori.
- Lifton, R. J. (1993). *The Protean Self: Human Resilience in an Age of Fragmentation*. New York Basic Books.
- Senett, R. (2001). *L'uomo flessibile. Le conseguenze del nuovo capitalismo sulla vita personale*. Milano: Feltrinelli.
- Slepjov, V. (2004). *Le ferite degli uomini*. Milano: Mon-

dadori.

Smart, B. (1992). *Modern Conditions, Postmodern Controversis*. New York: Routledge.

Ule Nastran, M. (2000). *Temelji socialne psihologije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Ule Nastran, M. (2000). *Sodobne identitete v vrtincu diskurzov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.